

Särtryck ur

SKÅNES NATUR

Skånes Naturskyddsförenings Årsskrift

61 (1974)

Fågelmarker i sydväst: Falsterbonäset och Foteviken

av Gunnar Roos

Meddelande nr 62 från Falsterbo fågelstation

Som få andra trakter i landet präglas det skånska sydvästhörnet under alla årstider av en slösande rikedom på fågel. Orsakerna härtill är många, och inledningsvis skall endast ett par faktorer bakom Falsterbonäsets och Fotevikens fågelkoncentrationer framhållas.

A. Alla fågelarter är under häckningstiden mer eller mindre hårt bundna till en viss landskapstyp eller biotop. Och för en rad arter, med i detta avseende särskilt exklusiva krav, erbjuder Falsterbonäsets och Fotevikens sandiga stränder och marskliknande ängsmarker utomordentliga betingelser. I hög grad gäller detta vissa änder, vadare, måsar och tärnor, vilka för sin trivsel kräver öppna, långgrunda och ostörda kustmiljöer. Det sagda avser emellertid ej endast häckningstid. Strandområdena från Måkläppen till Klagshamn utgör också förstklassiga rast- och övervintringslokaler för många nordliga vadare och simfåglar.

B. Under flyttningen visar många fåglar stor tveksamhet inför främmande miljöer. Särskilt åskådligt framstår detta förhållande, då landfåglar möter öppet hav: sträcket avlänkas och koncentreras längs kusten (ledlinjeeffekt). Och faktum är nu, att vi i sydvästra Skåne under hösten finner Europas kanske främsta exempel på dylikt koncentrerat ledlinjesträck. Särskilt gäller detta sydkusten, som höst efter höst leder hundratusentals fåglar ut mot Falsterbo och Nabben.

C. I jämförelse med övriga landet hyser Skåne under vintern en såväl art- som individmässigt mycket rik fågelfauna. Inte minst gäller detta landskapets sydvästhörn, där isläggning och snötäcke många vintrar inskränker sig till några få dagar. Falsterbo är i själva verket Sveriges enda meteorologiska station med en medeltemperatur över noll grader

även under årets kallaste månad. Till övriga faktorer bakom Sydväst-skånes ornitologiska särställning får vi alltså lägga det gynnsamma vinterklimatet.

Att på några få sidor teckna en någorlunda detaljerad bild av områdets fågelliv, de årstidsbundna växlingarna och orsakssammanhangen bakom skeendet, är naturligtvis en ogörlig uppgift. Vi får i det följande nöja oss med några spridda exempel på olika arters uppträdande samt en snabbskiss av den ekologiska bakgrunden, varvid tyngdpunkten kommer att läggas på höststräcket. Men först några ord om basen för våra kunskaper, alltså om den ornitologiska utforskningen av området.

Pionjärinsatser

Fram till 1940-talet var kunskaperna om höststräcket över Falsterbo näst intill obefintliga. Först genom lundazooologen Gustaf Rudebecks pionjärinsatser, främst under höstarna 1942–44, skedde den "vetenskapliga upptäckten" av Falsterbo som en av världens förnämsta flyttfågellokalerna. Inspirerad av tyskarnas arbete vid Rositten i det forna Ostpreussen sedan seklets början, genomförde Rudebeck under nämnda höstar ett omfattande observationsprogram med dagliga sträckräkningar vid Nabben. Sina resultat framlade han i ett par internationellt uppmärksammat arbeten, i huvudsak inriktade på en analys av områdets unika rovfågelsträck.

I ett avseende hade emellertid Falsterbonäset redan tidigare vunnit rykte i ornitologiska kretsar. Jag syftar här på häckfågelfaunan, som sedan slutet av 1800-talet studerats av malmöläkaren Paul Rosenius. Hans intresse gällde främst Måkläppen, vars fågelfauna redan 1926 beskrevs i bokform. Betydligt senare, först på 1950-talet, kom Foteviken och strandängarna upp mot Klagshamn på allvar i blickpunkten. Sven Mathiasson inledde då ett ännu pågående inventeringsarbete i området, omfattande såväl häckande som rastande fåglar. Från dessa undersökningar finns emellertid ännu endast vissa preliminära resultat tillgängliga.

Falsterbo fågelstation

Efter Rudebecks framgångsrika studier av höststräcket framstod en mera permanent bevakning i Falsterbo som ett angeläget önskemål för skånska ornitologer. I slutet av 1940-talet kunde dessa planer förverkligas, och sedan dess bedrivs här en regelbunden och mångsidig verksamhet. Basen för arbetet är Falsterbo fågelstation, färdigställd 1954 och ägd av Skånes Ornitologiska Förening. Stationen är belägen i sydvästra delen av stadsparken mellan museet och kyrkan. Verksamheten finansieras i huvudsak genom anslag från Statens naturvårdsverk, och förutom en halvtidsanställd forskningsledare arbetar vanligen en eller två fältassistenter vid stationen.

Sträckräkningar

Sträckräkningar enligt Rudebecks modell utgjorde under hela 1950-talet det viktigaste inslaget i stationens verksamhet. Under elva höstar var en observatör dagligen posterad på Nabben under åtminstone de tre viktigaste månaderna, augusti–oktober. Observatörens uppgift var att i görligaste mån artbestämma, räkna och bokföra alla utsträckande fåglar. Bevakningen började alltid i gryningen och avbröts då sträcket ebbat ut för dagen, vilket ofta kunde innebära en arbetsdag på tio timmar eller mera. Ett i sin fullständighet unikt material insamlades under dessa år, och statistiska bearbetningar har senare möjliggjort en rad intressanta slutsatser om olika arters flyttningstider, dagsrytm, väderleksberoende och beståndsutveckling.

Ringmärkning

Redan från början upptogs ringmärkning av genomflyttande fåglar på stationens program, de första åren dock i blygsam skala. Sedan mitten av 1960-talet har märkningsverksamheten breddats avsevärt, och årligen märks nu 10–15.000 fåglar i Falsterbo. Märkningssäsongen omfattar vanligen drygt sex månader, varvid våren och hösten ägnas åt nattsträckande tättingar vid Falsterbo fyr och sommaren åt vadare vid Slusan. Under sommaren förekommer också viss märkning av bonungar, ett arbete som även utsträckts till Foteviken. Totalt hade 190.000 fåglar märkts vid stationen t.o.m. 1973, vilket resulterat i

2.700 återfynd. Några exempel på märkningssummor och återfyndsfrekvenser har sammanställts i tabell 1.

Art	Märkta	Återf.	%	Art	Märkta	Återf.	%
Kricka	324	65	20,1	Blåmes	6.673	38	0,6
Sparvhök	318	48	15,1	Gärdsmyg	3.858	13	0,3
Enkelbeckasin	2.307	184	8,0	Rödhake	33.872	199	0,6
Grönbenä	4.060	130	3,2	Lövsångare	17.686	25	0,1
Drillsnäppa	4.871	73	1,5	Kungsfågel	15.237	17	0,1
Kärnsnäppa	14.041	273	1,9	Stare	3.636	83	2,3
Skrattmås	9.122	294	3,2	Bergfink	3.625	29	0,8

Tabell 1. Totalantalet märkta fåglar samt inrapporterade återfynd av några valda arter vid Falsterbo fågelstation.

Observera de stora skillnaderna i återfyndsfrekvens mellan olika arter. För ett återfynd av kricka, ett vanligt jaktobjekt med vinterkvarter i Västeuropa, behöver i genomsnitt endast 5 fåglar märkas. För ett återfynd av lövsångare, en oansenlig småfågel med vinterkvarter i tropiska Afrika, krävs däremot nära 1.000 märkta fåglar. För alla arter märkta vid stationen är den genomsnittliga återfyndsprocenten 1,4.

Nyorientering under 1970-talet

För stationen har de allra senaste åren i många avseenden inneburit en nyorientering. Studierna av dagsträcket har fått ett uppsving genom kombinerade fält- och radarundersökningar, områdets häckfågelfauna är föremål för systematiska taxeringar, en rad ekologiska specialprojekt har integrerats i verksamheten. Denna breddning och fördjupning av arbetet har möjliggjorts genom ökade anslag från Statens naturvårdsverk, genom att samarbete etablerats med Flygvapnet och Luftfartsverket för studier av vissa flygsäkerhetsproblem samt, inte minst, genom intensifierade kontakter med Zooekologiska avdelningen vid Lunds universitet.

Höststräcket

Genom en smal korridor över Falsterbo slussas varje höst mellan en och två miljoner flyttfåglar ut över havet mot sydväst. Redan i juni dyker de första flyttarna upp, och art efter art passerar sedan revy till

långt in i december. Ojämförligt starkast är emellertid sträcket under de egentliga höstmånaderna, alltså från mitten av augusti till mitten av november. Rekryteringsområdet är vidsträckt och innefattar ej endast Sverige utan även Norge, Finland, nordvästra Ryssland och västra Sibirien. Resans mål är för de flesta arter Västeuropa eller Medelhavsländerna, men många korsar också Sahara på sin väg mot vinterkvarteren i tropiska Afrika.

Den avgörande faktorn bakom höststräckets mäktighet över Falsterbo, kusternas ledlinjeverkan, har redan poängterats. Nu är det emellertid ingalunda så, att alla flyttfåglar lämnar landet just här. Tvärt om: koncentrationsgraden växlar från art till art och är dessutom beroende av väderleken, särskilt vindförhållandena. Detta faktum är viktigt att hålla i minnet, om man vill dra de rätta slutsatserna av sina iakttagelser.

Artsammansättning: tidtabell och antal

Av de drygt 150 olika fågelarter, som varje höst noteras på dagsträck i Falsterbo, kan åtminstone en tredjedel betecknas som fullt regelbundna och någorlunda talrika. Vi skall i det följande kortfattat granska några av de vanligaste arternas successiva uppträdande på scenen under fyra, visserligen föga skarpt avgränsade, skeden av hösten.

1. Sommarmånaderna (ca 1 juni–15 augusti)

Sommaren är framför allt vadarnas tid. Ett myller av arter drar då ner över landet: vid sträckets kulmination i månadsskiftet juli–augusti rör det sig inalles om ett trettiotal. Många vadare flyttar emellertid i huvudsak om natten och studeras därför bäst på rastplatserna vid Skanör eller i Foteviken. Deras uppträdande på dessa lokaler behandlas senare i ett separat avsnitt.

Andra fågelgrupper med tidig bortflyttning är måsar och tärnor. Från början av juli till slutet av augusti passerar Falsterbo nästan dagligen av små förband av skrattnås. Ofta rör det sig om några hundratal per dag, men vid särskilt starkt sträck kan de räknas i tusental. Vanlig men ej fullt så talrik är fiskmåsen, och de båda arterna ses ofta slå följe under flyttningen. Längs sydkusten går under juli och augusti också ett koncentrerat sträck av tärnor, där de två dominerande arterna, fisk- och silvertärna, dock svårigen låter sig särskiljas.

Regelbunden men fåtaligare är småtärnan (upp till några tiotal per dag), medan svarttärna och skräntärna närmast får inrangeras bland rariteterna.

En av sommarens stora attraktioner är ungstararnas avresa. Sträcket brukar komma igång på allvar vid midsommartid, kulminera under första juliveckan och långsamt dö ut mot slutet av denna månad. Goda morgnar kan flyttningen anta väldiga proportioner, och dagssummor på tiotusentals individer är ej ovanliga.

Genom ringmärkning har intressanta detaljer om starnarnas vidare öden kunnat avslöjas. De fåglar, som under högsommaren passerar Falsterbo, avbryter sitt sträck redan på de danska öarna, där många skjuts i körsbärsodlingarna under juli och augusti. Först under senhösten, i oktober och november, fortsätter de sedan resan mot de egentliga vinterkvarteren i Västeuropa.

När en period med högtrycksväder går mot sitt slut och avlöses av lågtryck och regnområden från Atlanten, uppenbarar sig alltid en ström av tornsvalor över Falsterbo. Under sådana ovädersdagar i juni–augusti kan man ibland räkna uppemot 10.000 tornsvalor på flykt mot söder. Bakgrunden till tornsvalans sommarflyttning finner man i artens extrema anpassning till ett liv i luften. För sin näring är fåglarna hänvisade till lufthavets insektsfauna, och vid regn, blåst och kyla sinar denna tillgång snabbt. Under sådana perioder reagerar tornsvalorna med bortflyttning över tiotals mil. Undflyende lågtryckets centrum uppsöker de områden med stabilare väderleksförhållanden.

2. Tropikflyttarnas avresa (ca 15 augusti–15 september)

I mitten av augusti börjar en spännande tid i Falsterbo. Dagsträckarnas antal ökar, och många arter går mot en snabb kulmination i månadsskiftet augusti–september. Vad alla väntar på är den första stora bivråksdagen. Denna infaller vanligen mellan den 20 och 25 augusti och kan omfatta allt från ett par hundra till ett par tusen fåglar. Artens sträckperiod är mycket kort, och inom fjorton dagar har oftast 90 % av fåglarna passerat. Bivråkens årssummor brukar sluta på 4–8.000 exemplar, men stora variationer har förekommit: från mindre än 1.000 1972 och upp till 20.000 1953 och 1955. Dagssiffror på mer än 3.000 bivråkar är ovanliga, och som helt unik framstår den 4 september 1971, då ca 10.000 passerade mellan kl. 07 och 15.

Samtidigt med bivråken uppträder andra långflyttande rovfåglar:

fiskgjuse, brunhök, lärkfalk och tornfalk. Deras numerär är emellertid ringa med årssummor på några tiotal eller hundratal (tornfalk). Oftast passerar de ensamma på relativt låg höjd, men såväl fiskgjuse som brunhök kan också ingå i de termikflyttande bivråksflottiljerna. Slutet av augusti och början av september bjuder ej sällan på rariteter, exempelvis svart stork, aftonfalk, ängshök, brun glada eller någon örn. Särskilt örnarna utgör ett problem. Både större och mindre skrik- örn kan förekomma vid denna tid, och ofta får de lämnas obestämda även av erfarna fältornitologer.

Bland småfåglarna dominerar sträcket nu helt av gulärta och trädpiplärka. De första stora dagarna med något tusental individer brukar komma omkring den 15 augusti, och båda arterna är sedan vanliga en månad framåt. Medan gulärtan oftast sträcker på låg höjd och ses rasta i stora flockar på golfbanan, är trädpiplärkan en utpräglad höjdstreck- are. Lugna och klara dagar kan man ständigt höra artens lockläte, men fåglarna låter sig endast med svårighet anas mot den ljusa himlen. Särskilt goda morgnar förlöper sträcket i en jämn och nästan oavbruten ström, och toppsiffror på 5.000 gulärter och 20.000 trädpiplärkor har noterats vid några tillfällen.

Augusti–september är också svalornas tid. Både hus- och backsvalan kulminerar omkring eller strax efter månadsskiftet, medan den betydligt talrikare ladusvalan är något senare. Visserligen ses ladusvalor regelbundet på sträck från slutet av juli, men de verkligt höga dagssiffrorna på 5–10.000 fåglar inräknas oftast mellan den 10 och 25 september.

3. Sträckets kulmination (ca 15 september–15 oktober)

Räknat i antal individer är veckorna kring månadsskiftet september–oktober den ojämförligt fågelrikaste perioden i Falsterbo. Talrikaste art är bofinken, vars årssummor brukar variera mellan en kvarts och en miljon. Särskilt imponerande ter sig sträcket under dagar med måttliga eller friska vindar från sydvästhållet, då fåglarna kommer dragande på låg höjd över fyren i ett smalt, sammanhängande band. Finksträcket kan vid sådana tillfällen ofta innehålla 2–300 fåglar per minut, men betydligt högre värden, 2–3.000 per minut, har förekommit under enstaka toppdagar. Så var fallet den 7 oktober 1967, då sammanlagt ca 700.000 finkar registrerades.

I bofinkströmmen ingår nästan alltid en rad andra småfågelarter

som bergfink, grönsiska, hämpling, ängsfiplärka, trädlärka och sävsparv. Att få en riktig bild av dessa arters numerär kan vara mycket svårt. De "försvinner" bland bofinkarna, och ofta får man nöja sig med grova skattningar. Sällan utgör de emellertid tillsammans mer än 10–20 % av antalet bofinkar. Talrikast är vanligen hämplingen, som dessutom ofta uppträder i artegna flockar och på lägre höjd än övriga finkar. Goda dagar i början av oktober kan hämplingen räknas i tusental, och årssummorna brukar sluta på 25–50.000.

Omkring den 20 september visar sig de första flockarna av ringduva, och under sex veckor framåt utgör denna art ett av de mest karakteristiska inslagen i Falsterbosträcket. Duvorna flyttar alltid i stora och väl sammanhållna flockar, vilka ofta innehåller 1–300 fåglar men ibland kan vara mångdubbelt större. Bäst är sträcket i samband med kallufts-inbrott från norr, då flock efter flock på enorm höjd glider förbi som glittrande moln mot den klarblå hösthimlen. Dagssummor på 10–20.000 ringduvor förekommer varje höst, och årssummorna överstiger numera vanligen 100.000. Ringduvan är därmed näst bofinken och staren den vanligaste flyttaren i Falsterbo.

Även skogsduvan sträcker nu som bäst och ofta i sällskap med sin större släkting. Dess numerär inskränker sig emellertid till några tusental per säsong. Från slutet av september uppträder åter staren talrikt och går mot en ny topp i andra hälften av oktober (jfr sommarsträcket ovan). Arten ses i så gott som alla väder och tillhör periodens mest regelbundna flyttare.

Återstår så rovfåglarna och då främst ormvråken, den art som framför andra gjort Falsterbo berömt. Ormvråkens sträckperiod är tämligen lång, från början av september till slutet av oktober. Toppdagarna brukar emellertid infalla mellan den 20 september och den 10 oktober, då siffror på 2–3.000 ormvråkar ej är ovanliga. På grund av artens sträckteknik, liksom bivråken utnyttjar den de termiska uppvindarna, koncentreras ofta passagen i extrem grad till några få dagar med särskilt gynnsamt väder. Mest uttalat var detta förhållande hösten 1959, då närmare 15.000 av årets 20.000 ormvråkar inräknades under en enda dag, den 25 september. I likhet med många andra rovfåglar har ormvråken gått mycket tillbaka under senare år: från Rudebecks årssummor på 25–30.000 under 1940-talet till dagens noteringar kring 10.000.

Från mitten av augusti till mitten av november är flyttande sparv-

hökar en så gott som daglig syn i Falsterbo. Sträckperioden är alltså mycket lång och utan egentliga toppar. I högre grad än vråkarna kan sparvhöken uppträda på sträck under alla tider på dagen, och den ses i stort antal såväl i gryningen (direktflykt) som framåt middagstid (termikflykt). För trettio år sedan var dagssummor på 1–300 sparvhökar en vanlig förekomst, och upp till 1.000 fåglar registrerades vid något tillfälle. Numera får däremot noteringar på 50–100 anses som höga. Sparvhöken tillhör alltså de drastiskt minskande arterna.

Andra rovfåglar med sträckkulmination under denna period är glada, blåhök, stenfalk och fjällvråk. I jämförelse med ormvråk och sparvhök uppträder de dock i ringa antal: från ett par tiotal (glada) till ett par hundratal (fjällvråk) per säsong.

4. Senhösten (ca 15 oktober–30 november)

Många av de i föregående avsnitt behandlade arterna fortsätter sin flyttning långt in på senhösten. En rad andra tillkommer emellertid och sätter sin prägel på höststräckets avslutning. De är så gott som alla kortdistansflyttare med vinterkvarter i Nordsjöländerna och brukar ofta betecknas som partiella flyttare. Endast en del av beståndet sträcker alltså bort, och många individer stannar kvar i häckningsområdet vintern igenom.

Till denna grupp hör kråkfåglarna: kaja, kråka och råka. De börjar alla sin flyttning under första oktoberveckan, och från mitten av denna månad utgör de ett dominerande inslag i sträcket. Talrikast är kajan, som uppträder i stora, täta och högljudda flockar och vissa dagar kan räknas i tusental. Även kråkan uppvisar ofta dagssiffror kring tusentalet fåglar, medan råkan mera sällan överskrider några hundratal. Kajans flyttning upphör alltid mycket abrupt i mitten av november. Däremot fortsätter kråksträcket vissa höstar långt in i december eller t.o.m. januari.

Vid sidan av staren är ejdern den enda art, vars flyttning är utsträckt över hela höstsäsongen. Redan i juni börjar Östersjöns ejderhanar sitt sträck mot ruggnings- och vinterkvarteren i danska vatten, och först fram i november drar de sista av årets ungfåglar förbi. En mycket markerad kulmination infaller emellertid i senare hälften av oktober, då tiotusentals ejdrar passerar farvattnen utanför Skånes sydkust. Oftast kommer fåglarna på låg höjd och så långt ute till havs, att de från land i bästa fall kan anas som ett svagt flimmer vid horisonten.

Vid pålandsvind pressas emellertid flockarna in mot kusten, och dags-siffror på några tusen ejdrar kan då registreras vid Falsterbo. Under senhösten kulminerar också sträcket för många andra dykänder, och arter som knipa, vigg, bergand, svärta och alfågel uppträder årligen men i ringa antal.

I mitten av oktober avlöses bofinken av sin nordligare släkting, bergfinken, som vanligaste småfågelart. Ej sällan förekommer dags-summor på 25–50.000 bergfinkar, och märkligt nog brukar sträcket vara bäst under mulna eller disiga dagar. Grönfink, vinterhämling, gulsparv, snösparv och domherre är andra småfåglar med sträckkulation i månadsskiftet oktober–november. Jämte kråkan är nog grönfinken den pålitligaste flyttaren vid Falsterbo under senare delen av november och under hela december, då dagssummor på några hundratal ofta kunnat bokföras.

Slutet av oktober bjuder vissa år på stora traststräck. Fastän normalt nattflyttare kan rödvingetrasten övergå till dagsträck i stor skala, och flock efter flock kan då dra ut över havet under morgontimmarna. Våldiga växlingar från år till år uppvisar björktrasten. Vissa höstar saknas den nästan helt, men någon gång (senast 1972) kan den uppträda i tiotusental. Även tiden för sträckets kulmination varierar, och massuppträdande av björktrast har förekommit från slutet av oktober till slutet av januari. Vi är därmed inne på problemen rörande invasionsfåglarnas flyttning.

Invasionsarter

I den ovan skisserade tidtabellen över höststräcket har en viktig grupp utelämnats, nämligen invasionsarterna. Till skillnad från vanliga flyttare, som ju företar årliga vandringar mellan häckningsområde och vinterkvarter, karakteriseras invasionsfåglarna av oregelbundna massutflyttningar från sitt ursprungsområde. Som extrema närings-specialister är dessa arter helt beroende av frösättningen hos något visst trädslag, exempelvis tall, gran, rönn eller bok. Och om nu frösättningen hos dessa trädslag uteblir, tvingas de därav beroende fågelarterna till utvandring. Även häckningsframgång och därmed sammanhängande beståndsförändringar spelar emellertid en viktig roll. Förenklat kan alltså överbefolkning och födobrist anges som viktigaste orsaker till invasionsarternas egenartade flyttningsbeteende.

Exempel på invasionsarter, som vissa höstar kan uppträda i stor mängd i Falsterbo, är större hackspett, nötkråka, nötskrika, siden-svans, gråsiska, mindre korsnäbb samt flera mesarter. Ofta är flera av dessa arter samtidigt på vandring, och man kan därför tala om utpräglade invasionshöstar. Det senaste exemplet är 1972, då bland annat större hackspett, nötskrika, gråsiska och blåmes uppträdde i osedvanliga mängder. September och oktober är vanligen de bästa månaderna för iakttagelser av invasionsarter. Ett undantag utgör korsnäbbarna, som kan förekomma talrikt redan under juni–augusti.

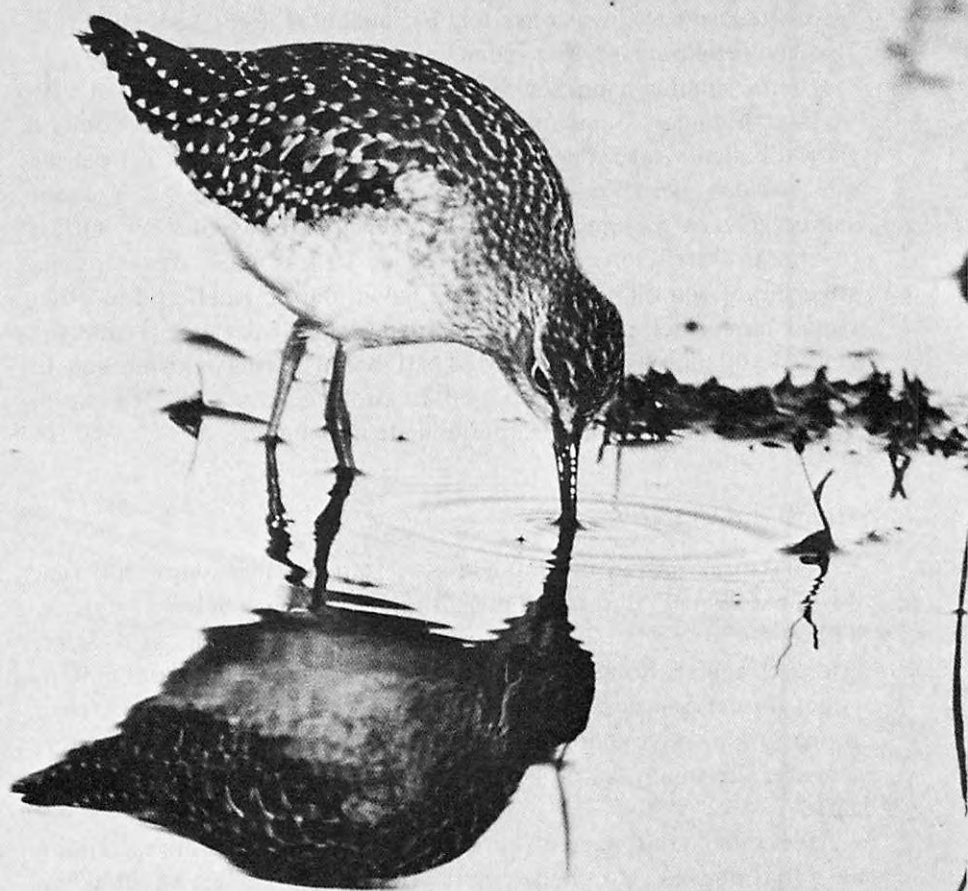
I detta sammanhang bör även flyttningstendenser hos vissa "typiska stannfåglar" omnämnas. Det bästa exemplet är skatan, som vid flera tillfällen visat tydliga tecken på sträckoro. Vanligen rör det sig om små och glesa flockar, men någon gång har upp till 250 skator samtidigt varit på vingarna över Nabben i slutet av oktober. Oftast resulterar aktiviteten endast i upprepade sträckförsök, dvs. fåglarna stiger brant och till väldig höjd över havet, där de emellertid plötsligt tappar modet och närmast i panik kastar sig tillbaka mot fyrträdgårdens skyddande vegetation. Med sitt breda näringsregister kan ju skatan på intet sätt jämföras med invasionsfåglarna, och den ekologiska bakgrunden till artens uppträdande är okänd.

Sträckets dygnsrytm

Vi har hittills nästan uteslutande sysselsatt oss med dagsträckarna, dvs. de arter vars flyttning försiggår under den ljusa delen av dygnet. Till denna grupp hör bl.a. alla rovfåglar, duvor, svalor, kråkfåglar, ärlor och finkar. Som bekant flyttar många fåglar i stället om natten, vilket gör deras sträck mera svårstuderat. Vi skall ej här fördjupa oss i denna grupp, men som exempel på nattflyttare kan nämnas ugglor, sångare, flugsnappare, de flesta trastfåglar samt vissa änder och vadare.

Återvänder vi till dagsträckarna, finner vi hos dessa stora variationer i flyttningens rytm mellan olika arter. Några vanliga sträckmönster skall här schematiskt antydast.

A. En utpräglad morgontopp förekommer hos duvor, stare och så gott som alla småfåglar. Sträcket brukar hos dessa arter komma igång strax efter gryningen och pågå under tre eller fyra timmar. I början av

Vadare i Falsterbo

*Grönbenä. Fällande kärrsnäppor.
Småsnäppa. Brushane. Mosnäppa.
Bildsvit av Lennart Norström/N*

oktober innebär detta, att sträcket är som bäst mellan kl. 06 och 10, varefter det snabbt dör ut. Hos svalor, kråkfåglar och vissa invasionsarter infaller sträcktoppen ofta senare på förmiddagen, dock alltid före middagstid.

B. En helt annan rytm uppvisar de termikflygande rovfågarna. Först framåt förmiddagen, när markytan uppvärmts av solstrålningen, blir uppvindarna fullt utbildade, och i konsekvens härmed kulminerar vråksträcket mitt på dagen, mellan kl. 10 och 14.

C. Hos de flesta änder, vadare och måsar förekommer två sträcktoppar: en på morgonen och en sent på eftermiddagen eller kvällen. Särskilt är detta fallet under sommaren, då kvällstoppen dessutom hos vissa arter är den vida starkare. Stundom praktiserar måsarna termikflykt, och de flyttar naturligtvis då även mitt på dagen.

Sträckets beroende av väderleken

Ett ständigt samtalsämne bland ornitologer i Falsterbo är vädret. Skall dimman lättas? Skall vinden äntligen gå över på sydväst? Skall de envisa lågtrycken ta en annan bana? Kort sagt: vädret är en avgörande faktor bakom sträckets numerär och förlopp. Ämnet är emellertid stort, svårt och synnerligen omdiskuterat, och vi kan här endast notera några allmänna erfarenheter från Falsterbo.

Klart är att vissa väderleksfaktorer som tät dimma, ihållande regn och svår storm verkar hämmande på sträcket. I ösregn och tjugo sekundmeters vind spanar man förgäves efter vråkskruvar och duvflockar över Nabben! Vänder vi på problemet, så utgör i stället klart väder, god sikt och fallande temperatur positiva faktorer för ett gott sträck.

Mer än någon annan faktor är emellertid vindriktningen avgörande för sträckets detaljförlopp vid Falsterbo. Generellt sett kan vindar från västhållet betecknas som gynnsamma och vindar från osthållet som ogynnsamma. I det förra fallet har fåglarna motvind, sträcket går på låg höjd, och kusternas ledlinjeverkan blir maximal. I det senare fallet har fåglarna medvind, sträcket förlöper på stor höjd, och kusternas ledlinjeverkan blir ringa. Svagt sträck i Falsterbo behöver alltså ej innebära, att flytningsaktiviteten i allmänhet är låg. Tvärt om har senare års radarundersökningar visat, att mängder av fågel vid ostliga

vindar drar fram på stor höjd och bred front över Skåne och korsar kusterna utan att nämnvärt påverkas.

Sträckräkningar och miljöövervakning

De aktuella problemen med miljögifternas inverkan på faunan har klart visat behovet av långsiktiga metoder för studier av populationsutvecklingen hos olika arter. Sträckräkningar i den form, som sedan gammalt praktiserats i Falsterbo, har härigenom fått ökat intresse. Vad det här gäller är trender i de långa observationsserierna, och växlingar i årssummornas storlek från ett år till ett annat kan lämnas utan avseende.

Art	M 1942-44	M 1949-54	M 1955-59	1973
Ormvråk	25.100	24.300	11.600	10.600
Sparvhök	7.700	7.200	3.100	2.300
Stenfalk	175	150	95	35
Pilgrimsfalk	90	40	20	2
Skogsduva	28.200	17.000	7.600	6.000
Trädlärka	31.000	8.700	2.000	400
Brunhök	20	25	35	50
Ringduva	49.000	49.000	51.000	127.000
Råka	3.700	1.000	700	4.700

Tabell 2. Långsiktiga beståndsförändringar hos några fågelarter speglade i sträcksiffror från Falsterbo. Tabellen är baserad på sträckräkningar höstarna 1942-44, 1949-59 samt 1973.

I tabell 2 har de genomsnittliga årssummorna vid Falsterbo för några valda arter under fyra olika perioder sedan början av 1940-talet sammanställts. Vi kan här följa den närmast katastrofala tillbakagången hos flera rovfåglar. Att pilgrimsfalken står på utrotningens brant är ju ett välkänt förhållande. Även ännu vanliga arter som ormvråk och sparvhök är emellertid hårt drabbade. Utanför rovfåglarnas grupp uppvisar också skogsduva och trädlärka drastiskt avtagande siffror. Exempel på en motsatt utveckling utgör ringduva och brunhök, och glädjande nog tycks råkan ha repat sig väl efter ned-

gången under 1950- och början av 1960-talet. Om orsakerna till dessa beståndsförändringar vet vi ofta förvånansvärt lite, och angelägna forskningsuppgifter saknas minst av allt på detta område.

Våtmarkerna: rastplatser för vadare och änder

Från Falsterbo och upp mot Klagshamn utbreder sig en säregen landskapstyp, karakteriserad av grunda strandvatten, avsnörda laguner, låga holmar, betade ängsmarker och smala sävbälten. För vadare och änder utgör dessa marker förnämliga rastplatser, och namn som Flommen, Skanörs revlar, Knösen, Hammars näs, Vellinge ängar och Eskilstorps holmar är välkända för varje ornitolog. De största fågelkoncentrationerna finner man här under hösten, då nordliga flyttare under någon tid slår till för att vila och söka föda.

Vadare

Som redan nämnts är vadarna den tidigast bortflyttande fågelgruppen, och hos många arter kulminerar sträcket redan under juli eller början av augusti. Det är ej ovanligt att man vid denna tid under ett par timmars rundvandring på strandängarna vid Skanör eller Foteviken kan anteckna ett drygt tjugotal olika vadararter. Mångfalden kan väl för nybörjaren verka förvirrande, men varje art har sina särdrag. Byggnad, färgteckning, lockläte och flockformation är alla goda hjälpmedel vid identifieringen. Säker blir man emellertid först efter år av träning.

I juni är antalet vadare ännu tämligen ringa. Vipa, storspov, skogsnäppa, svartsnäppa och brushane är de vanligaste. Av brushane ser man vid denna tid nästan enbart gamla hanar, vilka ännu har praktdräkten kvar. Deras sträck brukar kulminera vid midsommartid med flockar på flera tiotal exemplar. I början av juli tillkommer bl.a. småspov, rödspov, grönbenä, gluttsnäppa och drillsnäppa. De största flockarna av rödspov brukar uppehålla sig i inre delen av Foteviken eller på Flommen, medan småspovens bästa rastplats är Ljungen. Även skärfläckan drar nu bort, och utanför Knösen ses ibland flockar på ett par hundra.

I senare hälften av juli ökar såväl art- som individantalet snabbt, och vadare från ryska tundror och ishavskuster utgör nu ett domine-

rande inslag. Talrikast under juli-augusti är alltid kärrsnäppan, som ibland kan räknas i tusental. Vanliga men långt fåtaligare är kustsnäppa, småsnäppa, spovsnäppa, sandlöpare, roskarl, kustpipare och myrspov. Goda lokaler för dessa arter är Revlarna, Ängsnäset och Nabben.

Med utgången av augusti är sträcket över för flera arter. Hos de arktiska vadarna kulminerar ungfåglarnas antal dock först i september, och ännu i början av oktober ses regelbundet något halvdussin arter. I Foteviken förekommer nu väldiga koncentrationer av vipa och ljungpipare. Vid något tillfälle har vipornas antal av Sven Mathiasson uppskattats till ca 30.000, och ljungpiparflockar om 3–5.000 individer är ingen ovanlighet. Oftast uppehåller sig fåglarna på plöjda marker vid Kungstorp eller Eskilstorp, men vid lågvatten kan de också ses ute i själva strandzonen. Många år dröjer sig flockarna kvar tills en frostknäpp i november tvingar dem till uppbrott.

Från häckplatserna till vinterkvarteren sker de gamla vadarnas sträck med stor hastighet. På goda rastplatser kan de slå till för några timmar eller någon dag, längre stannar de sällan. Som just nämnts beträffande vipor och ljungpipare, dröjer sig däremot ungfåglarna gärna kvar under någon tid, varvid de bygger upp ett fettlager, vilket skall tjäna som bränsle under den fortsatta resan. I flera fall har sålunda unga grönbenor i det närmaste fördubblat sin vikt, från drygt 40 till drygt 80 gram, under ett par veckors uppehåll på Flommen i augusti. När de väl bryter upp, kan emellertid även ungfåglarna avverka mycket långa sträcketapper på kort tid. Ett gott rekord i detta sammanhang innehas av en grönbena, som ringmärktes vid Skanör en augustidag 1960 och ett dygn senare blev skjuten på Poslätten i Italien.

Änder

De största ansamlingarna av änder finner man i Foteviken och på Skanörs revlar från början av augusti till mitten av november. Flockar om hundra- och ibland tusentals gräsänder, bläsänder, krickor och skedänder förekommer årligen, medan stjärtänder och årtor är avsevärt fåtaligare. Under dagen ligger änderna ofta långt ute på de vidsträckta grundvattnen, men i kvällen drar de in mot stränderna för att söka föda i sävbälten och laguner eller på stubbåkrarna.

Dykändernas kulmination infaller långt senare på hösten, och först i

oktober och november blir de talrika. Tusentals viggas kan då uppehålla sig i dammarna vid Klagshamn, och utanför stränderna finner man alltid mindre flockar av knipa och småskrak, för att nu bara nämna ett par arter. Vanlig under senhösten är också sothönan med ansamlingar på ett par tusental i Foteviken och på kuststräckan mellan Knösen och Ljunghusen. Flockar på något hundratal vitkindade gäss uppenbarar sig ofta i slutet på oktober. De flesta år ses även mindre sångsvan vid denna tid, dock alltid i ringa antal.

Vinterns fågelliv

För de flesta svenska ornitologer innebär vintern lågsäsong: fågeltillgången är minimal och fältaktiviteten sjunker mot noll. Så ej i sydvästra Skåne, där vintern ofta bjuder på många och spännande fågel iakttagelser. Det milda kustklimatet lockar många arter till övervintningsförsök. Ett bra exempel härpå är vadarna, av vilka inte mindre än sjutton arter iakttagits på Falsterbonäset och i Foteviken under december–januari (bl.a. roskarl, storspov, drillsnäppa och skärfläcka). Naturligtvis är det oftast fråga om enstaka eftersläntare eller helt små flockar, men vipa, ljungpipare och kärrsnäppa har ännu i december förekommit i hundratal.

Änder och andra simfåglar ses i stora flockar vintern igenom. De största koncentrationerna brukar emellertid förekomma i samband med isläggnings av inlandets sjöar. En fin lokal vid sådana tillfällen är Falsterbokanalerna, där viggas, bergänder, storskrakar och sothöns samlas i stora mängder. Även brunand, alfågel, salskrak och tobisgrissla brukar uppträda här. Har man extra tur uppenbarar sig dessutom en havsörn på scenen och sätter ändrar och sothöns på vingarna. Örnar är emellertid numera ingen vanlig förekomst på Falsterbonäset under vintern. En iakttagelse av sju havsörnar, som en januardag 1955 satt uppradade på Höllvikens is, framstår som helt unik, och kungsörn har jag aldrig noterat under denna årstid.

Fotevikens karaktärsfågel under vintern är sädgåsen. Till skillnad från andra skånska gåslokaler hyser Foteviken nästan inga gäss under höststräckets kulmination i oktober–november. Först i december dyker de upp på allvar, och talrikast är de vanligen under januari–mars. Som mest kan det röra sig om ett tusental fåglar, som under dagen betar på fälten vid Kungstorp eller Håslöv och tillbringar natten i

Foteviken. Under senare år har även kanadagäss etablerat vinterkvarter på Söderslätt, men deras viktigaste uppehållsplatser ligger längre österut, vid Skegrie.

Under en "skånsk normalvinter" med milt, grått och dimmigt väder har Nabben ej mycket att bjuda ornitologen. Helt annorlunda blir emellertid läget i samband med kyla och snö, då stora fågelmängder kan tvingas till uppbrott mot sydväst. I synnerhet snöfall har visat sig utgöra en effektiv sträckutlösare för många arter under december och januari. Bergfink, björktrast, sånglärka, sädgås och blåhök är typiska arter i vinterns sträcklaviner. Antalet individer växlar naturligtvis, och som exempel skall endast anföras några totalsiffror för sista hälften av december 1962, en kall och snörik period då jag dagligen studerade sträcket vid Nabben: sädgås 530, blåhök 15, ringduva 1.400, sånglärka 2.200, kråka 500, björktrast 1.250, vinterhämling 550 och bergfink 12.000.

Vårsträcket

Någon motsvarighet till höstens koncentrerade dagsträck finner man knappast i Falsterbo om våren. Det nordostgående sträcket leds nu i stället upp längs de danska kusterna mot norra Jylland och Själland, där Skagen och Gilleleje är goda observationspunkter. Ett undantag skall emellertid omtalas, nämligen ejdern. Från sina vinterkvarter i danska vatten startar ejdrarna sitt vårsträck i ungefär östlig riktning, och merparten övertvårar Skåne på stor höjd. En ej ringa del viker dock av söderut längs den skånska västkusten och koncentreras på så sätt till Höllviken och Foteviken. Här överflyger de utan större tvekan den smala landtungan mellan Stora Hammar och Ljunghusen och når ut i Östersjön. En bra observationsplats för studier av detta sträck är Falsterbokanalens nordända, där toppdagarna kan ge siffror på flera tusen ejdrar.

Liksom under vintern kan snöfall och kyla under våren leda till omfattande ovädersflykt. Och eftersom fåglarna då styr mot sydväst, träder de från hösten välkända ledlinjeeffekterna i funktion och koncentrerar sträcket mot Falsterbo. Detta inträffar naturligtvis oftast under den tidiga våren, i februari-mars, och sånglärka och stare brukar vara de dominerande arterna i dessa retursträck.

Särskilt dramatisk var situationen i april 1966, då mildväder plötsligt

avlöstes av en ovanligt sen och lång köldperiod med djupt snötäcke. Mängder av tidigt anlända flyttare flydde i panik söderut, och i Fals-terbo iakttogs mäktiga koncentrationer om tusentals starar, trastar, bergfinkar och hämplingar. Många fåglar hann emellertid inte undan i tid. Taltrastar, rödvingar, hämplingar och järnsparvar omkom i hund-ratal av svält och utmattning. I villaträdgårdarna kunde fågelstatio-nens personal på några få kvadratmeters yta insamla dussinvis av döda eller döende fåglar. Hos vipan hade häckningsbestyren redan kommit igång, och flyktmekanismerna utlöstes aldrig hos denna art. Följden blev att vipan över några dygn praktiskt taget utplånades från stora delar av sitt utbredningsområde i södra Sverige.

I motsats till dagsträckarna uppträder en rad nattflyttande tättingar i stort antal också om våren. Sträcket brukar komma igång i slutet av mars med kungsfågel och trastar som första arter. Deras antal är emellertid ringa i jämförelse med rödhaken, som helt dominerar sträcket från början av april till början av maj. Rödhaken kan vissa dagar rasta i oerhörda mängder, och vid fyren har vid flera tillfällen förekommit dagssummor på hundratals märkta exemplar. Maj är framför allt sångarnas tid, och artsammansättningen är under denna månad synnerligen omväxlande: ett par tiotal arter med lövsångaren som den vanligaste. De största nedfallen av nattsträckare brukar inträffa med sydostliga vindar och disigt väder. Troligen rör det sig härvid om fåglar, som råkat ut för orienteringssvårigheter och vindav-drift vid passagen över Östersjön.

Häckfågelfaunan

En fullständig redogörelse för områdets häckfågelfauna skulle natur-ligtvis svälla över alla breddar. Vi skall därför här inskränka oss till ängs- och våtmarksfaunan. Vad det handlar om är alltså främst and-, vadar- och måsfågelbestånden på Måkläppen, Flommen, Skanörs rev-lar, Ljungen och ängsmarkerna i Foteviksområdet.

Måkläppen

Sedan Rosenius dagar har Måkläppens fågelfauna genomgått mycket stora förändringar. Kort uttryckt har utvecklingen inneburit en stän-dig reducering av antalet arter och en samtidig ökning av antalet

individer. En efter en har sekelskiftets vadare försvunnit, och samma är förhållandet med mellankrigstidens stora kolonier av skrattnås och kentsk tärna. I dag domineras ön helt av två arter: 2–3.000 par gråtrut och 4–500 par ejder. Förutom dessa förekommer endast ett fåtal silltrutar samt något enstaka par av knölsvan och strandskata.

Röster har ofta höjts för en reduktion av antalet gråtrutar på Måkläppen, en åtgärd som dock vore föga välbetänkt. Öns fågelfauna har i huvudsak fått utvecklas fritt sedan sekelskiftet, och från hela denna tid föreligger tämligen noggranna inventeringsresultat. Måkläppen kan alltså i dag ses som en form av "miljöbank", som bör förbli opåverkad av direkta mänskliga ingrepp.

Flommen

Även på Flommen har förändringar skett, här som en direkt följd av igenväxning och mänskliga störningar. De betade ängsmarkerna har blivit golfbanor, de öppna lagunerna har täckts av säv och vass. I takt härmed har de tidigare så rika vadarbestånden försvunnit, och sedan länge spanar man förgäves efter gamla karaktärsarter som skärfläcka och svartbent strandpipare. Flommen har i dag en omisskännlig prägel av näringsrik fågelsjö med skrattnås (1.000 par 1973) och sothöna (80 par) som vanligaste arter. Andbeståndet är tämligen gott: förutom gräsand är skedand och årtar regelbundna häckare. Knölsvan och smådopping, vilka invandrade så sent som på 1960-talet, har ökat snabbt och förekommer med ca 10 par vardera.

Skanörs revlar

På Revlarna har silver- och småtärnan etablerat sina sista utposter på Falsterbonäset, och samma är förhållandet med den svartbenta strandpiparen. Lokalen har under senare år varit utsatt för svåra störningar genom ett ökande badliv, och skyddsåtgärder har därför befunnits nödvändiga. En form av provisoriskt beträdnadsförbud råder för närvarande på delar av området, vilket torde ha medverkat till det relativt höga antalet häckande tärnor under 1973: 40 par av silver- och 25 par av småtärna. Mera problematiskt är läget för den svartbenta strandpiparen, som från 6–7 par i mitten på 1960-talet reducerats till knappt hälften. Siffrorna skall naturligtvis ses i relation till artens

bestånd i landet som helhet, vilket i dag ej torde uppgå till mycket mer än halvdussinet par.

Skanörs ljun

På Ljungens sydsida, alltså vid Ängsnäset och Ammerännan, finner man i dag Falsterbonäsets sista rester av betad strandäng. Ljungen är som bekant naturreservat, och betesgången bör därför vara säkrad för framtiden. Här är vadarna fortfarande talrika med flera par av skärfläcka, kärrsnäppa, större strandpipare, rödbena och enkelbeckasin. Någon större fågelrikedom hyser däremot ej själva ljungheden, men vad där finns är gott nog. Storspoven har här sin enda förekomst i trakten, och jorduggla häckar vissa år (senast 1973 med tre par). I de omgivande talldungarna finns flera par av tornfalk, vilka ofta ses jaga över de öppna markerna.

Hammars näs, Vellinge ängar, Eskilstorps holmar

Utan gensägelse var Foteviksområdet under 1950- och början av 1960-talet landets förnämsta kustlokal för en rad vadare och tärnor. En uppräknig av numerären hos några karaktärsarter må vara bevis nog (siffrorna hämtade hos Mathiasson): skrattnås 5–6.000, vipa 500, skärfläcka 2–300, kentsk tärna 200, större strandpipare 100, kärrsnäppa 50, silvertärna 50 och småtärna 50 par.

Dessvärre är fågelfaunans sammansättning i Foteviksområdet ej densamma i dag som för 10–20 år sedan. Tendenser mot en utveckling liknande Måkläppens har förekommit under 1960-talet. Gråtrut (och ejder) har alltså snabbt ökat och etablerat kolonier på skrattnåsarnas och tärnornas gamla häckplatser. Såväl kentsk tärna som småtärna var länge helt försvunna från området, men under de senaste åren har en viss återinvandring iakttagits. Även vadarna, och då inte minst skärfläckan, har minskat i antal, men fortfarande utgör naturligtvis Vellinge och Eskilstorps ängar vadarlokaler av högsta rang.

Översomrare: knölsvan och skarv

Höllviken är sedan gammalt känd för sina knölsvanar. Här samlas under juli och augusti väldiga armador av ännu ej fortplantningsdug-

Knölsvanar i Höllviken

liga ungsvanar (1–3 år gamla) för att genomgå sin årliga ruggning. Vid bytet av vingpennor förlorar de då under en kort tid helt flygförmågan. Omkring 1960 räknades som mest ca 7.000 svanar i området, men i dag är de fåtaligare. Särskilt drastisk har minskningen varit utanför Knösen: från ett par tusen till ett par hundra. Orsaken härtill är troligen den ökande trafiken av snabba småbåtar. I Foteviken och uppåt Klagshamn har svanarna emellertid ännu ett säkert tillhåll.

En annan karakteristisk sensommarart i området är storskarven. Liksom svanarna anländer skarvarna i juli månad och stannar långt in på hösten. För båda arterna är alltså den traditionella beteckningen "översomrare" något missvisande. Säkrast finner man skarvarna på de kilometerlånga raderna av ålbottengarnspålar söder om Falsterbo, där de i timmar kan sitta orörliga som statyer. Andra omtyckta tillhåll är Måkläppen och Skanörs revlar. Skarven är en sentida företeelse på Falsterbonäset. För tjugofem år sedan betraktades arten närmast som en ornitologisk sensation, men i dag uppgår antalet skarvar under augusti ofta till ett par hundra.

Råd till besökare

Liksom fåglarna koncentreras fågelskådarna till Falsterbo. Antalet besökare ökar från år till år, och under veckosluten i september är det ej ovanligt att finna ett par hundra kikarförsedda människor på Nabben. Alla är givetvis välkomna, men låt oss ej glömma att denna anhopning av fågelentusiaster också kan innebära problem. Självklara regler om naturvett och hänsyn till andra blir lätt eftersatta inför möjligheten att pricka av en "ny art" i listan. Tänk alltså på följande:

A. Med våra dagars kikare kan fåglarna med god behållning studeras på avstånd. Det är alltså ej nödvändigt att plumsa ut i tuvmarkerna och skrämma skärfläckan från boet eller sätta varje rastande fågelflock på vingarna. Området hyser en rad naturreservat med särskilda regler, och på vissa lokaler råder beträdnadsförbud under en del av året (Hammars näs, Måkläppen, Skanörs revlar).

B. Verksamheten vid fågelstationen syftar till vetenskapliga resultat, och en viss arbetsro är nödvändig för att målen skall kunna uppnås. Det är sålunda viktigt att fångstplatserna vid Falsterbo fyr och Slusan lämnas ostörda: skräms fåglarna bort uteblir också märkningsresultaten.

C. Golfbanornas lokalisering till fågelrika kustlokaler kan förvisso på goda grunder kritiseras. Så länge banorna finns kvar, är det emellertid självklart att de utnyttjas för sitt ändamål. Med ömsesidig hänsyn blir friktionerna ringa, och det ornitologiska utbytet blir knappast sämre, om vi håller oss till markerade vägar och stigar.

Fågelstationen hålls de flesta år öppen från början av april till början av november. I mån av tid står personalen gärna till tjänst med guidning och demonstration av märkningsarbetet för besökande skolklasser och andra exkursionsgrupper. Förhandsanmälan måste dock göras i god tid, enklast genom ett telefonsamtal till stationen (040/47 06 88 eller 47 09 67). För besökande ornitologer finns också möjlighet till övernattnings på stationen.

Litteratur

Den bästa introduktionen till Falsterbonäsens fågelliv är "Falsterboguiden", utgiven av Svenska Naturskyddsföreningen för något år sedan. Särskilt höststräcket har där fått en fyllig och medryckande behandling av Gustaf Rudebeck. Guiden, som är på 60 sidor och rikligt illustrerad, kostar kr 12:35 (inkl. porto), och den kan rekvideras från stationen (Falsterbo fågelstation, 230 11 Falsterbo).

För den som vill fördjupa sig i ämnet finns ett sextiototal uppsatser i serien Meddelanden från Falsterbo fågelstation att tillgå. En förteckning över dessa, jämte vissa andra litteraturuppgifter rörande områdets fågelliv, finns i den nämnda guiden. Aktuella rapporter om arbetet vid fågelstationen publiceras fortlöpande i Skånes Ornitologiska Förenings tidskrift, Anser.

